

I oppgave 1 har jeg valgt å ta for meg b) arbeidslinja og c) sosialt problem

1b)

Jeg vil nå gjøre rede for og drøfte begrepet arbeidslinja. Arbeidslinja er et begrep som står meget sterkt i den norske velferdspolitikken, og det har vært sentralt siden oppstarten av velferdsstaten etter andre verdenskrig, 1945. Med arbeidslinja menes det at mennesker som kan og vil arbeide, i høyest mulig grad skal være ute i arbeid. Det er flere grunner til at dette står sterkt i den norske velferdspolitikken. Den modellen vi har her i Norge, kalles den Nordiske modellen. Den er kjennetegnet ved at staten står for en stor grad av velferdsproduksjonen, og baserer seg på prinsippet "yte etter evne - få etter behov". Med dette menes det at vi alle bidrar til fellesskapet, ved å betale skatter og avgifter, egenandeler og egenbetaling (ved foreksempel helse og sosialtjenester), og at vi får igjen dette i form av ulike velferdstjenester. Norge regnes som en institusjonell omfordelingsstat, selvom vi også har innslag av foreksempel prestasjonsmodellen - når det gjelder foreksempel trygd. Med denne modellen vil personer i lavere inntektsklasser, generelt sett få tilbake mer i form av tjenester, ytelser og goder, enn det de bidrar meg. Velferdstjenester kan være universelle tjenester, det vil si tjenester som alle får, foreksempel utdanning, barnetrygd for alle barn i Norge under 18 år og minstepensjon. I tillegg kan en ha mulighet til å få behovsprøvede tjenester og ytelser, som gis til mennesker som oppfyller gitte kriterier. Her kan en blant annet nevne barneverntjenester og sosialhjelp.

Vi er avhengig av å ha flest mulig mennesker i arbeid for at den Norske stat skal få inn inntektene som trengs for å kunne yte velferdstjenestene. I tillegg regnes det å være i arbeid for å være viktig for den enkelte person på flere andre måter. Det å være i arbeid er viktig for psykisk og fysisk helse, det gir en følelse av samhold og tilhørighet, det sikrer økonomisk trygghet og gir en følelse av at en bidrar til fellesskapet.

Det fokuseres nå også på restarbeidsevne. Det vil si at en skal kunne kombinere trygd og arbeid, for å oppmuntre mennesker til å være lengst mulig i arbeid.

Fra 2011 ble det innført en ny pensjonsreform i Norge. Denne baserer seg på et fondssparingsssystem, hvor hver enkelt sparer opp til sin pensjon. Argumentene for dette, er at mennesker da vil motiveres for å være i arbeid lengst mulig, og på denne måten bidra økonomisk gjennom inntektskatt, samtidig som det vil være økonomisk gunstig for staten som vil få reduserte pensjonsutbetalinger. (Stamsø).

Forsørgelsesbyrde er et annet begrep som nevnes i denne sammenheng. Med forsørgelsesbyrden menes antall mennesker i arbeidsfør alder, versus antall mennesker på trygd. I mediene har vi lenge kunne lese om den såkalte eldrebølgen. Med eldrebølges menes det at det stadig blir flere eldre mennesker som vil ha behov for hjelp fra det offentlige. Samtidig går tallet på barnefødsler noe ned, slik at det vil være færre mennesker i arbeid, til å finansiere de eldre. Det er i midertid mange faktorer en må ta hensyn til her. Selvom det blir stadig flere eldre, og de lever lengre, er de friskere og sprekere enn før. Dette vil medføre at selvom tallet på eldre øker, vil ikke utgiftene til eldreomsorg øke like raskt. Norge forventer også en betydelig produksjonseffektivitet frem til 2030, som vil føre til økte utgifter. Det skal også kun små endringer til, for at ikke forsørgelsesbyrden skal forverres nevneverdig. Flere kvinner over fra deltidsarbeid til heltidsarbeid og flere innvandrere ut i arbeid er noe av det som kan nevnes her. Samtidig vil en ny periode med foreksempel arbeidsløshet føre til at forsørgelsesbyrden økes. Norsk økonomi er i en utsatt posisjon ved at vi er sårbare for økonomiske endringer. Foreksempel kommer en stor del av våre inntekter fra olje og petroleumsindustri, og dette er en usikker inntekt i fremtiden.

Noen eldre mennesker opplever en situasjon som kalles *utstøting*. I denne prosessen fører foreksempel dårlig arbeidsmiljø og den tekniske utviklingen til at personene følger seg støtet ut av arbeidslivet, og over på trygd. Et annet fenomen er det som kalles "discouraged worker". Dette vil si er at arbeidsløse som stadig får avslag på jobbsøknader til slutt vil føle seg motløse, og vil velge trygd fremfor arbeidslivet. Dette regnes også som utstøting.

I Norge defineres langtids arbeidsledige, som de som har vært arbeidsledige i seks måneder. I andre deler av verden, defineres det som de som har vært arbeidsledige i ett år. En kan stille spørsmålstegn ved om det å være arbeidsledig i 6 måneder er å anses som å være arbeidsledig i

lang tid? Hvordan vil denne merkelappen påvirke dem som får den? Og hvordan påvirker det potensielle arbeidsgivere? Noen arbeidsgivere vil kanskje velge å ikke ansette personer som er langtidsledige.

Det en kan diskutere, er om vi nesten har et religiøst forhold til arbeidslinja? (May-Linda, forelesning om velferdsstaten).

Det at arbeidslinja står så sterkt som den gjør, kan foreksempel føre til at mennesker som ikke kan jobbe, får en følelse av å være mindreverdige, og påvirke dem psykisk og fysisk. Det påvirker også hvordan vi behandler andre mennesker. Er en i sosiale settinger, er gjerne det første spørsmålet en får "hva jobber du med?". Det forventes at alle skal arbeide, selvom vi vet at alle ikke har mulighet. Det kan også føre til at vi bagatelliserer menneskers problemer, og oppfatter dem som late.

En kan likevel også se positive sider ved det at det er en andel arbeidsledige. Dette vil blant annet gjøre det lettere for arbeidsgivere å finne arbeidskraft.

1c)

Jeg skal nå ta for meg hva et sosialt problem er.

Et sosialt problem er ikke et problem før mange nok definerer det som et problem, og setter det på et agendaen.

Et sosialt problem er en påstått skadelig situasjon, som konflikterer med verdiene til et betydelig antall mennesker, som bestemmer seg for at det må handles og gjøre noe med situasjonen. (Rubington og Weinberg).

Det handler om hvem som har definisjonsmakt til å definere noe som et sosialt problem. Personer som forsøker å sette sosiale problemer på agendaen, kalles "*claim-makers*". Det kan være representanter for politiske partier eller interesseorganisasjoner, media eller enkeltpersoner. Hva som anses som et sosialt problem varierer fra samfunn til samfunn, og med tid og rom. Dette er fordi det varierer hva som anses som viktige verdier på det gitte tidspunkt.

For å forklare og forsøke å forstå sosiale problemer, kan en benytte seg av sosiologiske teorier eller perspektiver.

En sosiologisk teori, eller perspektiv kan forstås som noe en "putter på", en type briller som en kan bruke for å forklare eller forstå sosiale problemer. Hvilken teori eller hvilket perspektiv en velger, vil være avgjørende for hva en får øye på. En kan se noe, samtidig som en ikke ser andre ting. En kan se noe i et perspektiv og noe annet i et annet perspektiv.

Jeg vil nå gjøre rede for sosiologiske teorier.

En skiller mellom harmoniperspektiv, og konfliktperspektiv.

I *harmoniperspektivet* anses harmoni og likevekt som naturtilstanden i samfunnet. Dersom det oppstår konflikt eller interessemotsetninger, vil samfunnet reagere på dette for å bringe samfunnet tilbake i en likevektstilstand.

I *konfliktperspektivet* anses konflikt og interessemotsetninger som samfunnets naturtilstand. Konflikt og interessemotsetninger oppstår som at det er en kamp mellom klassene om makt og hegemoni. Konfliktene oppstår fordi det er en knapphet av goder i samfunnet. En tilstand av harmoni og likevekt er forbigående.

En av de første sosiologiske teoriene som kom, var **Sosial Patologi**. Denne kan plasseres i harmoniperspektivet, og fokuserer på individuelle forklaringer.

I denne teorien, ser en samfunnet som en slags statisk, sosial organisme. Sosiale problemer ble sett

på som "samfunnssykdommer". Samfunnsforskeren skulle identifisere "syke" mennesker og situasjoner i samfunnet, og behandle og rehabilitere menneskene i samfunnet. De sosiale problemene oppstod som følge av karakterbrist hos enkeltindividet, eller på grunn av dårlig sosialisering.

Kritikken mot dette perspektivet er at det kun ser på enkeltindividet. Hvordan kan en da forklare at sosiale problemer varierer ut fra tid og rom? En kan stille spørsmål ved om mennesker enkelt kan rehabiliteres til å bli andre mennesker? Dessuten - sitter ikke tankemønstre og atferd også i kroppen?

Løsningen ut ifra dette perspektivet, er å endre eller eliminere individene. En kan foreksempel ta et barn ut fra en familie for så å plassere det i en familie med bedre vilkår for sosialisering.

Neste perspektiv er **Sosial Disorganisasjon**. Dette kan også plasseres i harmoniperspektivet. I dette perspektivet fokuseres det på strukturelle - samfunnsmessige forklaringer.

Sosiale problemer oppstår som følge av at rask sosial endring skaper ubalanse i samfunnet. Dette kan være urbanisering, industrialisering og flytting. Ubalansen består i normkonflikter, eller i at normene ikke passer til menighetsstrukturen i samfunnet.

Normløshet: Det er ingen angitte normer i samfunnet.

Kulturell konflikt: Foreksempel når en innvandrер kommer til et land. Konflikt mellom hans/hennes tradisjonelle normer og verdier, og normene og verdiene i landet han kommer til.

Kritikken mot dette perspektivet kan blant annet være at ikke all sosial endring skaper disorganisasjon.

Løsningen kan være å bremse opp utviklingen.

Det tredje perspektivet jeg skal ta for meg, er **Sosialt Avvik**. Dette perspektivet kan plasseres i konfliktperspektivet.

I dette perspektivet kan en nevne Robert Merton. Han mener at det oppstår en konflikt mellom kulturelle verdier - foreksempel den amerikanske drømmen om suksess, og strukturelle faktorer, som hindrer personen i å nå målet på en legitim måte. Det er en konflikt mellom kulturelle verdier og institusjonelle normer som skaper avvik og dette vil føre til lovløshet og anomi. Avvikene oppstår som en følge av manglende eller dårlig sosialisering i familien, eller annet sosial miljø .

Løsningen her kan være resosialisering av personen, eller redusert kontakt med avvikende miljø.

Jeg går så over til **Verdikonflikt**. Verdikonflikt kan også plasseres i konfliktperspektivet.

Her ser en på at det at er har ulike verdier, vil skape sosiale problemer.

Særlig moralske problemer, som foreksempel abort og gambling, kan bli gjenstand for verdikonflikt. Et eksempel som var i media i 2013, gikk på om leger skulle ha rett til å reservere seg mot å henvise kvinner til abort. Det er da sterke verdier i konflikt, retten til ufødt liv, og kvinners selvbestemmelsesrett.

Løsningen vil her kunne være å forhandle, komme til konsensus.

Kritikk mot dette perspektivet er at også like verdier kan skape problemer.

Et annet perspektiv, er **Stemplingsperspektivet**. En har her en interaksjonistisk tilnærming.

Med interaksjonistisk tilnærming, vil det si at en retter oppmerksomheten mot den som stempler og den som blir stemplet, altså på prosess snarere enn struktur. Her vil jeg nevne *Howard Becker* - som skrev boka *The Outsiders*. Becker mener at det som skaper sosiale problemer, er reaksjonene og sanksjonene som rettes mot en person som begår avvik. Disse reaksjonene og sanksjonene, kan skape eller forsterke sosiale avvik.

Et kjent utsagn i denne sammenheng, er Thomas-teoremet: "*Whats defined as real, is real in its consequences*". Et eksempel på slik selvoppfyllende profeti er at noen starter et falskt rykte om at en bank er konkurs. Alle bankens kunder drar da til banken og tar ut pengene sine. Det ender med at banken faktisk går konkurs.

Kritisk Perspektiv plasseres også i konfliktperspektivet. Samfunnsmessig/strukturelt perspektiv.

Dette perspektivet hører til marxistisk tradisjon. En ser her på hvordan kamp mellom klasser om knappe samfunngoder, kamp mellom kapitalistene - de som eier, og de som ikke eier, skaper sosiale problemer.

Kapitalismen skaper arbeidsledighet, fattigdom, fysiske og psykiske problemer og kriminalitet.

Ut ifra dette perspektivet, vil løsningen være et mer regulert samfunn, bort fra rendyrket kapitalisme.

Kritikk til dette perspektivet kan være at en ikke ser på andre faktorer - som foreksempel kjønn og rase.

Feministisk Perspektiv kan oppfattes som en variant av det kritiske perspektivet, og plasseres også i konfliktperspektivet.

En mener her at samfunnet er for paternalistisk, at menn har for mye makt, og at dette skaper sosiale problemer for kvinner. Dette perspektivet har blant annet plassert det at "kvinnens plass skal være i hjemmet" som et sosialt problem. Det har også satt fokus på hjemmet som en problemskapende institusjon.

Kritikken her går på at noen mener at perspektivet heller har skapt sosiale problemer - som abort, omsorgssvikt og vold i hjemmet, snarere enn å løse dem.

Løsningen her vil være et mer likestilt samfunn.

Det siste perspektivet jeg skal ta for meg, er **Sosial Konstruksjonisme**.

Fokuset her er på hvordan mennesker definerer og dermed skaper sosiale problemer.

En ser på hva som gjør at noe defineres som et sosialt problem, hvem er det som definerer problemene, hvorfor defineres det som et sosialt problem og hva fører denne defineringen til. En ser altså på selve problemdefineringen. Det er problemdefineringen som gjør at samfunnet anser noe som et sosialt problem, ikke det sosiale problemet i seg selv.

Fokus på makt. Hvem har makt til å definere virkeligheten? Eksempler: Sykemeldte og uføretrygdede som sosialt problem.

Her er det ingen løsning sådan, men de som er tilhengere av dette perspektivet mener at det er viktig at oppfatninger ikke skal "stivne".

I oppgave 2 har jeg valgt å ta for meg oppgave b) "Drøft hvilke roller familien og frivillig sektor kan ha i å skape velferd i dagens samfunn".

b) Jeg vil først ta for meg begrepet velferd. For å få en forståelse av hva velferd er, kan en se på Erik Allardts berømte setning; "*att ha, att elska, att leva*".

Med att ha, menes grunnleggende behov oppfylles. Dette kan foreksempel være husly, mat, helse, utdanning og inntekt.

Med att elska, menes det å ha mennesker rundt seg som står en nær, og oppfyller behovet for nærhet, kjærlighet, samhold og fellesskap. Her vil familie, venner og bekjente spille en viktig rolle.

Med att leva, menes det å ha mulighet til å realisere seg selv. Dette kan være foreksempel i

arbeidslivet ved å få utfordringer og mål å nå, det kan være politisk - ved å foreksempel engasjere seg i et politisk parti og det kan være å være del av en interesseorganisasjon. Det kan også dreie seg om kulturtilbud, fritidsaktiviteter og hobbyer.

En kan skille mellom et klassisk og et utvidet velferdsbegrep. I det klassiske velferdsbegrepet regnes det helt grunnleggende, altså det en må ha for å overleve. Mat og husly - altså "food and shelter" regnes som inn under det klassiske velferdsbegrepet.

Det utvidede velferdsbegrepet, inkluderer mye mer. Helsetjenester, utdanning, barnehage, arbeidsliv og kulturtilbud, for å nevne noe.

Norge anses som en velferdsstat. Med begrepet velferdsstat menes en stat som har gått fra stemmerett, via likhet for loven, til sosialtjenester - som for eksempel trygdeordninger. Begrepet velferdsstat spiller på at det er det offentlige som står for mesteparten av velferdsproduksjonen i samfunnet. Norge er også et velferdssamfunn. Men velferdssamfunn mener en summen av den offentlige og private velferdsproduksjonen i et samfunn. Det bør nevnes at en også kan ha et velferdssamfunn uten å ha en velferdsstat. Det kan være et samfunn hvor foreksempel markedet og arbeidslivet står for størsteparten av velferdsproduksjonen.

Velferdspolitikken går i stor grad ut på å løse sosiale problemer. I følge Bo Roht., har velferdspolitikken fire mål

- Offentlig produsert service, som helsetjenester og, utdanning
- Sosialforsikringssystem, som arbeidsledighetstrygd
- Bidragssystem, som barnetrygd og minste pensjon
- Behovsprøvde ytelser, som barneverntjenester og sosialhjelp

Velferdspolitikken skal også *regulere private arenaer* for velferd, som familien, markedet og frivillige organisasjoner.

Et eksempel på dette, er at det gjennom politiske vedtak, ble bestemt at Norge skulle ha full barnehagedekning. Dette er noe som påvirker familiene, da begge forsørgere fikk mulighet til å være i arbeid, istedet for at den ene parten var hjemme med barn. Et annet eksempel er den behovsprøvde økonomiske ytelsen kontantstøtte. Kontantstøtte utbetales til personer med små barn, som velger å *ikke* benytte seg av det offentlige tilbudet om barnehage. Kontantstøtten legger til rette for at en skal ha mer valgfrihet, i forhold til at en da kan velge å være hjemme med barnet. Valgfriheten en får, ved å selv kunne bestemme om en vil være i arbeid eller hjemme med barna, gir samfunnsborgerne velferd.

Når en snakker om arenaer for velferd, skiller en mellom tre arenaer:

- Offentlig sektor - staten
- Privat sektor - markedet
- Tredje sektor - familie og frivillige organisasjoner

Jeg skal nå drøfte hvordan tredje sektor, altså familie og frivillig sektor, kan skape velfers for folk i dagens samfunn.

Familien er en viktig produsent av velferd. I familien får en oppfylt sosialisering, behov for sosial omgang og kjærlighet, en opplever en tilhørighet og et samhold og en kan få hjelp og støtte. Vi utvikler oss som mennesker, og blir til i familiesituasjonen. Vi får en innføring i grunnleggende normer og verdier, og familiemedlemmer blir ofte viktige rollemodeller for oss. Vi opplever trygghet i familien. Her kan en foreksempel nevne Mead - som sier at vi gjennom "den signifikante andre" altså en person som står oss nær, gjerne et familiemedlem, blir vi til oss selv.

For mange oppleves familien som et sikkerhetsnett. Med det menes det at familien stiller opp dersom en skulle havne i trøbbel, og familien kan foreksempel hjelpe til økonomisk. I dagens samfunn kan det være vanskelig å få foreksempel boliglån, og mange får da hjelp ved at familiemedlemmer stiller opp som kausjonister.

Familien har endret seg gjennom tidene. Fra å være et arbeidsfellesskap, hvor en gjerne hadde mange barn og barna bidro som arbeidskraft, er det nå vanligere med mindre familier. Det er stadig flere enslige forsørgere, og samboere eller ektepar med få barn. En kan diskutere om det at barna nå ikke har en funksjon slik de hadde tidligere, som arbeidskraft, påvirker barna og familien. Noen mener at en i dagens samfunn bruker barna for å realisere seg selv (forelesning May Linda). Det er likevel slik i dagens samfunn, at folk flest gjør husarbeid selv, og at barna ofte kan bidra med dette. Dette kan skape velferd i form av at barna får en følelse av å være viktige, at de bidrar i hjemmet og at de er en del av fellesskapet.

Familien har også endret seg i forhold til at det tidligere var vanligere at kvinnen var hjemmeværende med barn. Etter andre verdenskrig og med velferdsstaten endret dette seg. Det ble fokus på arbeidslinja, og flere kvinner tok arbeid. Fra å yte omsorg innenfor familie, ble det mer vanlig at kvinner tok på seg betalte omsorgsjobber, innen helsesektoren i det offentlige. Når mor var hjemme med barna, fikk mor og barn mer tid sammen. En mener likevel at vi i dagens samfunn er mer tilstede med barna, selvom vi tilbringer mindre tid med dem. Dette fordi mye av den tida som mor og barn brukte sammen tidligere, ikke var tid hvor barnet hadde mors fulle fokus. Mor gjorde gjerne husarbeid og jobbet i heimen samtidig som hun var med barna. Nå får gjerne barnet/barna den fulle oppmerksomhet. Dette kan også relateres til at det nå er færre barn per familie.

Familien regnes som det beste stedet en kan være, men samtidig kan en også se på familien som en problemskapende arena, og dermed et av de verste stedene en kan være. Omsorgssvikt, vold mot barn, samboer eller ektefelle og mishandling innenfor husets fire vegger, er noe som stadig tas opp - blant annet i media. Det diskuteres om vi har blitt for redde for å si ifra dersom vi ser noe.

I Norge har vi rettigheter som gir oss velferd på mange måter. Vi skiller mellom sivile rettigheter, sosiale rettigheter og politiske rettigheter. Sivile rettigheter vil si foreksempel menneskerettighetene, ytrings- og religionsfrihet, sosiale rettigheter vil si blant annet utdanning, barnehagedekning og helsetjenester, og politiske rettigheter vil si rettigheter til å blant annet stemme og engasjere oss politisk. De sosiale rettighetene er ofte et resultat av politiske rettigheter - som det at det ble vedtatt full barnehagedekning. Det at vi kan engasjere oss er altså en av våre rettigheter og goder som borgere i velferdsstaten, og mange velger å engasjere seg innenfor foreksempel politikk og i frivillige organisasjoner.

I Norge er det en stor grad av frivillig arbeid. Frivillig arbeid kan foreksempel være å jobbe dugnad, for foreksempel et idrettslag. Det at en utfører frivillig arbeid, er svært viktig for de mange frivillige organisasjonene vi har i Norge idag. Uten frivillig arbeid, ville vi ikke hatt så mange organisasjoner og valgmuligheter som det finnes idag. Vi kan velge å engasjere oss i frivillige organisasjoner, og gjennom vårt arbeid der kan vi være med på å utgjøre en forskjell. Det å jobbe frivillig gir oss en følelse av å bidra til fellesskapet.

Frivillige organisasjoner jobber med mye forskjellig, fra menneskerettigheter, interesseorganisasjoner, brukerorganisasjoner, fritidstilbud med mer, og de gjør en svært viktig jobb. En kan foreksempel nevne Blå Kors, som jobber med rusomsorg, og rehabilitering av rusmisbrukere. Amnesty International, som jobber med menneskerettigheter og kjemper for bedre forhold i uland. Frelsesarmeen og Kirkens Nødhjelp som er kristne tiltak, hvor det blant annet jobbes for å hjelpe dem som er bostedsløse. Det finnes også frivillige organisasjoner som blant annet driver sykehus og utdanningsinstitusjoner, med støtte fra staten.

Mange frivillige tilbud retter seg mot barn. Dette kan foreksempel være fritidstilbud som organisert idrett, sang og dans, friluftsliv, turn med mer. Dette baserer seg på at foreldre bidrar, ved å foreksempel stille opp frivillig som instruktør, og ved å få inntekter gjennom dugnadsarbeid - som salg av vafler og lodd.

Frivillige organisasjoner er en stor og viktig bidragsyter når det gjelder produksjon av velferd. De er med på å sikre et bredt tilbud og spekter av tjenester og på denne måten gi folk flere valgmuligheter, de sikrer konkurranse i samfunnet og de er en arena hvor en kan oppleve samhold og fellesskap. De gjør en viktig jobb når det gjelder å fronte sine interesser, sette utfordringer på dagsorden, og dermed påvirke politisk og skape debatt.

Det er også de frivilliges fortjeneste at vi har mye av den velferden vi har i dagens samfunn. Frivillige organisasjoner har vært viktige i sitt arbeid med på å blant annet bygge opp profesjonene, som foreksempel sosionom og barnevernsarbeidere. De har også vært viktige aktører i helse og omsorgsvesen, og innenfor utdanning.

Jeg vil konkludere med at familie og frivillig sektor er svært viktige bidragsyttere når det gjelder produksjon av velferd i det norske samfunn. Både familie og frivillig sektor gjør en svært viktig jobb for enkeltmenneskene, og bidrar til et bredt spekter av valgmuligheter, tilbud og tjenester for befolkningen generelt.